

XX. Monendi sunt etiam illi qui pecuniam suam frugifere collocare velint, ut diligenter caveant ne cupiditate, omnium malorum radice (1), seducantur; sed potius ab illis, qui doctrina sana et virtute præstant, consilium exposcant (2), ac in primis a paroco seu confessorio, qui juxta probatos auctores, et Sacrae Pœnitentiariæ responsiones ab ipsis allatas prudenter resolvant.

XXI. *De ludo.* Inter alia, quæ dolentes videmus in hac tristissima ætate gravissimum afferre præjudicium animabus, familiis, societati universæ, adnumerandus est ludus, qui non ad relaxandum animum exercetur, sed pecuniæ tantum amore, et a nonnullis veluti ars quædam ad immodica lucra obtinenda, et quidem dolo et fraude. Quot familiæ in ruinam deveniunt ex hac ludendi cupidine, qua decipiuntur incauti qui in spansum rete pedes injiciunt! Quæ totius honestatis oblivio, quot blasphemiarum, quot rixarum, quot suicidia exinde profluunt! Vocem nobiscum attollant parochi adversus hanc effrenatam libidinem; filios familias, immo parentes admoneant, hortentur, ne aures præbeant seductoribus, qui in civitatibus illos attrahunt ad *circulos* specie honestos, ubi in occulto prohibitus exercetur ludus, quique populos, præsertim nundinarum tempore, invadunt ut sua faciant, quæ cum sudore vultus sui congregaverunt familiæ ad proprias necessitates sublevandas. Fidelibus ob oculos ponant damna gravissima et peccata ex ludo immoderato et aleatorio obvenientia: in mentem eorum revocent, experientia compertum esse, vix neminem ex eo divitem fieri, nisi qui ad ludendum provocant ut simplices decipiant. Verba Apostoli omnibus inculcent: «Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus; nam qui divites volunt fieri, incidunt in tentationem, et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem» (3); necnon Domini nostri Jesu Christi sententiam: «quid prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?» (4).

XXII. Alia præter enumerata vitia, hic plus, ibi minus populum christianum commaculant, uti sunt excessivus in vestibus et supellectilli luxus, perjuria, fraudes, in quibus extirpandis omni conatu adlaborandum est, ut prima morum puritas et sanctimonia in christianas familias revehatur, et pietatis fructus ubique in Dei gloriam populique salutem et pacem multiplicentur.

(1) 1. Tim. VI, 10. (2) Bened. XIV, Const. citat. (3) 1. Tim. VI, 9.  
(4) Matth. XVI, 26.



## PARS SEPTIMA

### DE BONIS ECCLESIAE.

#### TITULUS I.

##### DE JURE POSSIDENDI.

**S**IGUTI nulla societas ex hominibus conflata subsistere potest, nisi bona habeat ad fines quos prosequitur necessaria, ita Ecclesia Catholica, quæ societas est perfecta, externa et visibilis a Christo Domino fundata, et ab omni potestate humana independens, ex divini sui auctoris voluntate, non autem principum concessione, ab initio jus habuit, et semper habebit, bona temporalia, sive mobilia, sive immobilia titulo veri et proprii dominii possidere, quibus ad supernaturalem suæ institutionis finem assequendum utatur. Ecclesiastica enim bona Deo dicata, splendori cultus divini, pietatis et charitatis operibus, ministrorum sustentationi destinantur, et sacra eo ipso sunt quo ad hos religiosos usus conferuntur. Hoc expressis verbis et plurimæ Summorum Pontificum Constitutiones, et innumera sanxerunt Concilia, declarando res Ecclesiæ esse Dei, utpote, propter ejus honorem Ecclesiæ donatas, nec posse sine sacrilegio invadi, rapi, aut ad usus sæculares converti (1). Unde a Tridentinis Patribus excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda ac Summo Pontifici reservata, in eos infligitur, qui ausu prorsus sacrilego cujusque Ecclesiæ, aut pii loci bona invadere, vel usurpare non reformidant, a qua non liberantur, quamdiu Ecclesiæ non satisfecerint (2); quam pœnam confirmavit Pius IX in Constitutione *Apostolicæ Sedis* (3).

(1) Cap. *Prædia* 5 et *Nulli* 3 causa XII, 9, 2.  
(2) Conc. Trid. sess. XXII, cap. II. De ref. (3) § I, n. 11.

Quamvis ergo misserrimis his et luctuosis temporibus, spoliatam lamentamur Ecclesiam bonis omnibus, quæ pleno jure possidebat, quæque avita majorum religio munificentissime in illam contulerit; attamen, cum jus, quod a divino suo Institutore acceptum refert Ecclesia, acquirendi, possidendi et administrandi bona temporalia, nulla vicissitudine, nulla lege civili aboleri umquam possit aut infirmari, ideo in novissimis Conventionibus declaratum fuit hoc jure potiri, ac uti posse Ecclesia in Hispania nostra.

Ut igitur sive paucissima quæ, reservata vel excepta a cessione civili potestati ad normam illarum Conventionum facta, adhuc retinet, sive quæ ad sacram supellectilem pertinent, sive quæ in posterum ex fidelium pietate Ecclesiæ tribui contingat, sarta tecta serventur, et ad normam Sacrorum Canonum impendantur, sequentia monemus ac statuimus.

I. Bonorum ecclesiasticorum alienatio prohibetur, et nulla declaratur, nisi et causa adsit, et præscriptæ a jure solemnitates fuerint servatæ. Ordinarii, et pro diversis adjunctis eorum etiam quorum interest, consensus exquirendus est semper pro rerum ecclesiasticarum alienatione faciendâ (1). Sed quamvis hic consensus sufficiat, cum agatur de re, quæ servando servari nequit, seu fundo exigui pretii alienando (2), extra hunc casum, necessarium prorsus est Apostolicæ Sedis beneplacitum (3). Quisque itaque caveat, ne rem ecclesiasticam, sive immobilem, sive mobilem pretiosam, absque requisita Apostolica venia, alienans, gravis delicti reatu conscientiam suam commaculet, restitutionis obligationem contrahat, et excommunicationis pœnam, una cum illo qui alienatam recipit, incurrat.

II. Ab obtinendam requisitam veniam, sive ab Apostolica Sede, sive ab Ordinario in casu, causæ canonicæ aliæ non sufficiunt, nisi urgens necessitas, vel evidens utilitas, vel difficilis conservatio et administratio; et si de rebus pretiosis agatur, imminens periculum ne, datis in adjunctis, subripiantur, vel arripiantur.

III. Res ecclesiasticæ sub prohibitione eas alienandi cadentes, sunt non tantum ea quæ ad ecclesiæ fabricam, vel ministrorum sustentationem pertinent, sed illæ etiam ad monasteria, hospitalia, aliave pia ac religiosa loca spectantes, quæ omnes, utpote Deo a fidelium pietate oblata, sanctæ Domino factæ fuerunt.

(1) Cap. *Irrita 1 Continebatur 2 Cum nos* 3. De his quæ fiunt a Prælati.  
(2) Can. *Terrulas* 53 caus. XII D. 2. S. C. C. in *Forosempron.* 21 Jul. 1827.  
(3) Const. *Ambitosæ* cap. un. *De reb. Eccl. non alienand.* in Extrav. comm.

## TITULUS II.

### DE ADMINISTRATIONE RERUM ECCLESIAE.

I. Salva semper suprema Romani Pontificis auctoritate, Episcopi sunt primi rerum ecclesiasticarum administratores (1), eorumque auctoritati et vigilantia subdi debent quotquot ex jure, vel fundatione, aut synodali statuto earum curam gerunt. Ad ipsos itaque spectat regulas præfinire, juxta quas, pro locorum circumstantiis, administratio ipsa recte ac fructuose procedat, tum quoad personas, quibus committatur, tum quoad modum in gestione servandum.

II. Omnibus administratoribus, tam ecclesiasticis quam laicis, fabricæ cujusvis ecclesiæ, etiam cathedralis, hospitalis, confraternitatis, et quorumcumque piorum locorum, ex Concilii Tridentini præscripto, obligatio incumbit administrationis suæ proprio Ordinario quotannis rationem reddendi (2).

III. Summa vigilantia curent Episcopi, ne, ex quocumque eventu, pereundi periculo exponantur ecclesiarum redditus, regulas pro sua prudentia, et juxta locorum adjuncta, statuendo pro illorum custodia et administratione: præ oculis habentes quæ, de communi consensu inter Apostolicum Nuntium et civile Gubernium, stabilita fuerunt in dispositionibus Concordato subsequentibus, et ad novam parochiarum ordinationem spectantibus (3).

IV. Si bona, aut redditus alicui ecclesiæ donati fuerint ea lege, ut ad determinatos usus impendantur, aut cum certis oneribus, mandamus ecclesiarum rectoribus et administratoribus, ut piorum donantium voluntates fidelissime exequantur, et omnia documenta accurate custodiantur, ut de exacta onerum satisfactione annuam rationem reddere possint (4).

V. Omnes confraternitatum, et reddituum ecclesiasticorum administratores noverint, sibi nefas esse quamcumque pecuniæ summam mutuo dare, illaque in proprium aut propinquorum commodum uti (5). Adlaborandum quoque ipsis erit, non modo ne res ipsæ detrimentum patiantur, sed ut, pro earum conditione et natura, incrementum percipiant (6).

VI. Parochis, ecclesiarum rectoribus et administratoribus quibuscumque præcipimus, ut bona mobilia pretiosa sive ratione sui, sive

(1) Con. Later. I, can. IV.—Can. Apost. 40.  
(2) Conc. Trid. sess. XXII, cap. 10 De ref.  
(3) 3 Januar. 1854. (4) Con. Trid. sess. XXII, cap. 8 et 9 De ref.  
(5) Cap. *Cum laicis* De rebus Eccl. non alien.  
(6) Cap. *Cum secundum* De Præsb. et dign. cap.

ratione artis, vel antiquitatis ad ecclesias pertinentia, necnon documenta quæ ad ea referuntur, ita caute servant ac custodiant, ut nullum dispersionis, aut amissionis periculum timeatur. Caveant proinde ad id obtinendum, ne nimia facilitate mercatoribus, seu aliis sub specie optimarum artium, vel rerum antiquarum studii, res pretiosas exhibeant. Imagines quoque argenteas, annuli, et alia hujusmodi pretiosa dona, quæ fiant voti vel pietatis causa, nec removeri, nec mutari, nec vendi possunt sine licentia Episcopi, vel Romani Pontificis, juxta rei valorem: et pretium, in casu, ex venditione receptum in illum usum expendatur, qui ab ipso prius designatus aut probatus fuerit.

VII. Quoniam vero Ecclesia subsidiis patrimonii sui expoliata ægre potest et se, et instituta sua sustentare, et ad honestam quoque clericorum præcipue in ruralibus parœciis inservientum sustentationem attendere, optandum est, et curandum, ut fideles per voluntarias oblationes et eleemosynas afflictis illius conditionibus subveniant. Non omittant parochi illos ad hoc hortari, prudenter tamen, et juxta personarum et locorum adjuncta.

### TITULUS III.

#### DE DOMIBUS PAROCHIALIBUS.

I. Inter ecclesiastica bona recensentur domus parochorum habitationi destinatæ, et in quibus illi habitare tenentur (1). Statim ergo ac beneficii sui possessionem ingrediantur, præsentem Archipresbytero ac duobus testibus, inventarium efforment, quod ab omnibus subsignetur, domus parochialis, cunctarumque rerum ad ipsam pertinentium, ad cujus calcem cautionem præstent de ejusdem conservatione. Expressimatur distincte illius status, et si quid a decessore, vel ipsius hæredibus reclamandum foret, autem dies octo recursum ad Episcopalem curiam exhibeat parochus, ut prout expediat, decernatur; quæ omnia ut sibi dicta et imposita habeant œconomi, qui vacante parœciæ dantur, ne incuria sua jus reclamandi amittant, et ipsis postea imputetur jactura.

II. Ex sacrorum canonum præscripto, et doctorum sententia, parochi tenentur ad conservationem et reparationem domus parochialis ratione beneficii (2). Curandum est ab ipsis ne magni momenti opera necessaria fiant, ideoque propriis sumptibus ad leviora reficienda intendant, nam cum damna adhuc levia sunt, facili negotio

(1) S. C. C. in *Tarraconen.* 24 Maj. 1736, et pluries. (2) Ben. XIV, Inst. C.

reparantur, et graviora, quæ enasci possent, præcaventur, ad quæ tenentur, si ex culpa aut negligentia sua evenerint (1).

III. Episcoporum est, attentis circumstantiis, decernere pro quam pecuniæ summa debeat parochus seu œconomus, ad conservationem et reparationem domus contribuere annuatim (2), necnon fabrica ipsa ecclesiæ, si majoris momenti opera facienda forent.

IV. Assignata ab Episcopo taxa pro annua domus refectione, si nihil instaurandum foret, vel minor sumptus sufficeret in aliquo anno, summa illi respondens summæ anni sequentis accumulabitur, et si ad aliam parœciam trasferatur parochus seu œconomus, illam successori tradere tenebitur, ut in beneficium ædium parochialium unice impendatur. Hæc veluti contributio vel pretium habitationis non computabitur de anno in annum, sed pro rata temporis, ita ut qui anno mediante in parœciam ingrediatur, vel ab ea regenda cesset, partem tantum illis mensibus respondentem insumere debeat.

V. De annua inversione rationem exigat Archipresbyter, et in visitatione illi per singulos annos demandata, domos parochiales inspiciat, et si quid instaurandum cognoverit, urgeat parochos ad opus quam primum faciendum, præscriptam taxam impendendo; quod ni fecerint, et majora inde ob incuriam requirantur, ad omnia tenebuntur negligentes.

VI. Qui Episcopo approbante, pro reficienda seu melioranda domo, opera fecerint, quorum sumptus, taxam excesserint, ab illa solvenda eximentur in sequentibus annis, etsi ad necessaria pro conservatione tenebuntur.

### TITULUS IV.

#### DE FUNDATIONIBUS.

Miserrime perierunt omnia fere bona, et documenta foundationum quas pietas majorum instituit, neque adhuc facta est a suprema potestate civili, promissa in Concordato, compensatio pro adimplendis oneribus super bona ecclesiastica divendita impositis. Ut tamen paucissima que remanent, et quæ Deo adjuvante, in futurum constituentur, ad normam juris ordinentur, sequentia decernimus.

I. Piæ foundationes Ecclesiæ oblatae e sua natura, et secundum canonicas sanctiones ad forum Ecclesiæ spectant. Unde ad Episcoporum auctoritatem tantum pertinet definire, quæ foundationes, et quibus conditionibus acceptari possint, atque dotis quantitatem, infra

(1) S. C. C. apud Barbosa. *De offic. Parochi* cum addit. Giraldi P. I, cap. 18.

(2) Ben. XIV, Inst. C.

quam non admittantur, salva et libera remanente fundatorum pietate ad amplius assignandum.

II. Ubi novum legatum in favorem Ecclesiæ institui, aut quilibet eidem legitimo quovis titulo, vel ad reparanda damna ipsi præteritis temporibus illata, reddi contingat, confestim ecclesiarum rectores rem ad Episcopum deferant, ut quemadmodum se gerere debeant, ad normam sacrorum canonum, et in Ecclesiæ utilitatem decernat.

III. Nulla in posterum suscipiantur perpetua, vel ad longum tempus Missarum onera, absque Episcopi approbatione (1). Quæ jam recepta fuere, in tabella, quæ in sacristia pendeat, describantur, et descripta fidelissime adimpleantur (2). Nec quisquam præsumat privata auctoritate Missarum numerum inminuere, etsi redditus fundationis, absque culpa, detrimentum susceperint; piorum enim onerum reductiones, ex canonicis causis concedere, ad Apostolicam Sedem unice spectat, vel ad Episcopum Apostolicis facultatibus munitum (3).

IV. Si vero contigerit ab aliquo notum fieri propositum fundandi Cappellaniam, seu annuam functionem, vel alia hujusmodi, ad Episcopum referatur, ut provideat de modo fundationem exequendi justa canones, et leges quoque civiles, ne ex harum præscripto, vel prohibitione bona immobilia perpetuo obligandi, aliquid detrimenti patiat.

V. De quacumque fundatione duplex conficiatur instrumentum, quorum unum in tabulario curiæ episcopalis, alterum in archivio Ecclesiæ ad quam spectet, conservetur.

VI. Oportet quam primum devenire ad plenam executionem Conventionis solemniter initæ circa antiquas cappellanas familiares, ut ex fundo proveniente ex commutatione bonorum immobilium cum inscriptionibus debiti publici, et onerum redemptionem, novæ instituantur capellaniæ, et augeatur numerus sacerdotum, qui in parochorum auxilium veniant. Episcopi ad hoc negotium celerius perficiendum regulas statuunt ad normam ipsius conventionis.

VII. Si omnes, quibus incumbit onera pia persolvere super bona sua fundata, moneantur a parochis, ut ad normam præfatæ conventionis studeant ea redimere, conscientiæ consulentes, et bona liberantes. Doceantur tamen hanc redemptionem non nisi in ecclesiastica Curia fieri posse, unde si a civili potestate eam postulant et obtinent, nullo modo liberi remanebunt in conscientia, quamvis Ecclesia cohibeatur, ne ad adimplerionem eos obligare possit. De obligatione pa-

(1) Dec. Urban. VII 21 Jun. 1625. Inocent. XII, Const. *Nuper* 23 Nov. 1697.

(2) Id. Id.

(3) Cap. *Quia contingit* de Relig. Dom. in Clement. Decret. et Const. citat.

riter moneantur, qui, certo scientes onera fundis suis imposita, adimplere ea detrectant vel negligunt, eo quod in foro civili constringi nequeunt, cum in expoliatione Ecclesiæ documenta probatoria perierint. Conscientiæ suæ consulant, timeantque Deum, qui cordis et renum scrutator est, et justitiæ vindex.

## DE HUIUS CONCILII DECRETIS.

### TITULUS UNICUS.

I. Omnia et singula quæ, adjuvante Deo, votisque concordibus, in hoc provinciali Concilio sancita et decreta fuerunt, obsequentissimo, quo debemus, animo, iudicio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, omnium ecclesiarum Matris et Magistræ, recognoscenda, emendanda et corrigenda humiliter subijcimus, ad Domini Jesu Christi honorem et gloriam, et Ecclesiæ suæ salutem et dignitatem.

II. Cum vero vim obligandi nulla constitutio possit obtinere, nisi promulgetur, decernimus, ut postquam a Sancta Sede recognita fuerint, typis edantur, ab unoquoque Antistite in Diœcesana Synodo, intra sex menses celebranda, publicentur, et duobus ab hac publicatione mensibus exactis, omnes decretis iisdem se obstringi sciant. Si vero gravi de causa impediretur in aliqua Diœcesi synodi adunatio, Episcopi erit, absque ea, publicationem facere, modo et forma quæ oportunior videatur.

III. Si de Decretorum sensu ullum umquam exortum fuerit prudens dubium, vel gravis in alicujus executione difficultas, ejus declarationem, vel solutionem Metropolitanò reservatam volumus, usque dum alia Provincialis Synodus habeatur, salva tamen semper Sedis Apostolicæ auctoritate.

Quæ omnia et singula nos omnes consentientes et definientes subscribimus, Vallisoleti die prima Augusti, Octava Sancti Jacobi Hispaniarum Patroni, anno Domini millesimo octingentesimo octogesimo septimo.

† Benedictus, Archiepiscopus Vallisoletanus.—† Antonius, Episcopus Segoviensis.—† Raymundus, Episcopus Electus Abulensis.—† Thomas, Episcopus Zamorensis.—† Fr. Thomas, Episcopus Salmantinus.—† Joseph Thomas, Episcopus Philippopolitanus, Administrator Apostolicus Civitatis.—† Joannes, Episcopus Asturicensis.—Ludovicus González, Vicarius Capitularis Abulensis.